איש אמת שמחויב רק לעובדות: מי מתאים להחליף את הרמטכ"ל?

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 03.12.2024

האלוף טולדנו מיהר להתפטר לאחר ששמו נזרק לבורסת ההימורים כמועמד להחלפת הרמטכ"ל הלוי. הוא כנראה זוכר את נבואתו ערב 7 באוקטובר, שלפיה "אין תרחיש שבו אלפים ירוצו לתוך ישראל בלי שנסכל אותם. הם לא יצליחו להוציא התקפה כזו". ובכל זאת, לקראת החלפת הרמטכ"ל, נכון להיוודע לנסיבות החלפת הרמטכ"ל משה דיין בחיים לסקוב אחרי מבצע קדש.

דיין קנה את עולמו ב-1948, משום שכמפקד גדוד הקומנדו 89 הוא "חשב מחוץ לקופסה" וכבש את העיר לוד בסערה. האמת היא שבמקום לתקוף את העיר, לכבוש אותה ובסיום טיהורה להיערך בה להגנה מפני התקפת נגד של האויב – הוא בחר לפשוט על העיר בהפתעה ולנצל את "הנמר הנורא" (שריונית שלל) להטלת הלם ואימה שיגרמו לאויב להירתע ולהיכנע גם בלי שהוכרע.

האויב אכן הופתע, והפלוגה הראשונה חצתה את העיר והגיעה במהרה לפאתי רמלה – אך האויב שהופתע לא הוכרע, אלא התאושש מהר והסב לגדוד נפגעים רבים. כדי לחלצם, דיין נאלץ לשוב על עקבותיו, ולוד ורמלה נכבשו בידי כוחות אחרים.

גם כרמטכ"ל, דיין חשב "הפתעתית" במקום "הכרעתית", וערב מצבע קדש החליף תוכנית אופרטיבית תחבולנית שהגה ראש אג"ם כדי להכריע את הצבא המצרי בתוכנית להפתעתו. כמו בלוד, המצרים אכן הופתעו, אך מכיוון שהם לא הוכרעו – נדרש להבקיע חזיתית מערכים שנעקפו בתוכנית אג"ם.

בן-גוריון התוודע ל"חשיבתו מחוץ לקופסה" של דיין ב"סמינר" של 1947, כשתוכניתו של דיין לכיבוש רבת עמון היתה הנסת האויב בתיפוף על פחי זיתים ריקים. ב"סמינר" הזה בן-גוריון גם התוודע ללסקוב, שביקש ממנו זמן כדי להכין תוכנית סדורה לתקיפת רבת עמון ולהכרעתה בעזרת הידע שרכש בצבא הבריטי.

בן-גוריון ידע שמקצועית, דיין לא מסוגל לממש את תוכניתו להפיכת צה"ל ממיליציה לצבא מקצועי. הוא בחר בדיין כדי שיתמודד עם טרור הפדאיון, לנוכח הניסיון שרכש ב"פלוגות הלילה המיוחדות" של וינגייט שלחמו בטרור הערבי במאורעות 1936-1939. כשאיום הפדאיון הוסר, כדי להמשיך בבניית צה"ל כצבא הכרעה מקצועי, דיין הוחלף בלסקוב.

לסקוב היה ראש מחלקת הדרכה שבנה את צה"ל במהלך מלחמת העצמאות ואחריה, הקים ופיקד על גייסות השריון, ובמבצע קדש היה אחד משני מפקדי האוגדות. הפירות של בניין צה"ל בתקופת לסקוב, וצור ורבין שהמשיכו בדרכו, נקטפו ב-1967, ובהמשך ב-1973, ב-1982 וב-2002.

אסון הסבתו העצמית של צה"ל בתחילת המאה מצבא מכריע לצבא מרתיע הביא על ישראל את התבוסות ב-2006 וב-2014, ואת 7 באוקטובר על נספחיו.

בעין מקצועית, ניתן לזהות שהגנת המדינה ערב 7 באוקטובר והמתקפות ברצועה ובלבנון הן כמו כיבוש לוד וסיני ב-1956, פרי "חשיבה מחוץ לקופסה", התנערות "דיינית" מעקרונות המלחמה ומכלליה האוניברסליים.

סגל הפיקוד הבכיר, שהיה חסר את הידע לתכנן, להכין ולנהל את המגננה ואת המתקפות באופן מקצועי, גם חסר יכולת להפיק את לקחי 7 באוקטובר והמשכיו, שלא לדבר על הסבתו המהירה של צה"ל לצבא מכריע. כמו אחרי מבצע קדש, במציאות קשה יותר לאין-שיעור, צה"ל זקוק כעת לרמטכ"ל מסוגו של לסקוב: מפקד מהשורה, לא "נסיך" יוצא יחידות מיוחדות, קצין משכיל צבאית, איש אמת שמחויב אך ורק לעובדות אובייקטיביות "קשות", הוגה ובונה, שישקם מהר את הדרג המתמרן-מסתער שבגלל "חשיבה מחוץ לקופסה" קוצץ ונוון.

האדם המתאים ביותר לאתגר הוא אלוף שהוכשר למצביאות בצה"ל "הישן" המכריע, ומנגד מילא תפקידים בכירים בצה"ל המוסב-המרתיע, ולכן יודע מהיכן ולאן עליו להוביל כעת את צה"ל. מופת פיקודי כזה לא ניתן למצוא בשירות פעיל אך הוא זמין בשירות המילואים, ויש למנותו לתפקיד ללא דיחוי.

פורסם בישראל היום, בתאריך 03.12.2024.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.